

ΓΝΩΣΤΑ ΚΑΙ ΑΓΝΩΣΤΑ

Γράφει ο Αντώνης Αμπανίδης → ampanidis@gmail.com

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΝΟ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟ ΣΩΜΑ

Μιά όχι και τόσο γνωστή πτυχή της νεότερης Αυστραλιανής ιστορίας

Tην προηγούμενη εβδομάδα με αφορμή ένα οπτικό υλικό που υπάρχει στο νοσοκομείο Royal Prince Alfred εδώ στο Σίδνει, αναφέρθηκα στα ιστορικά γεγονότα τα οποία έχουν λάβει χώρα στην πόλη της Θεσσαλονίκης και πώς αυτά ήταν καθοριστικά για την μετέπειτα ιστορία της πόλης. Ψάχνωντας ακόμα περισσότερο ανακάλυψα και άλλες πηγές μέσα από τις οποίες, στα δύσκολα εκείνα χρόνια, ένα μέρος αυστραλών είχε λάβει μέρος σε αυτές, συμβάλλοντας με τον δικό τους τρόπο στην ροή της ιστορίας. Το παράξενο είναι ότι πολλοί λίγοι γνωρίζουν ότι όντως υπήρχαν και αυστραλοί που συμμετείχαν σε όλα αυτά, μίας και την μερίδα του λέοντος που καταλαμβάνει η εκστρατεία της Καλλίπολης η οποία είχε προηγηθεί. Άλλα ας πάμε να δούμε τα γεγονότα πώς είχαν εξελιχθεί ώστε να μπορούμε να έχουμε μάεικόνα της εποχής. Ο σκοπός αυτού του άρθρου δεν είναι να παρουσιάσει σκέτα γεγονότα αλλά να αναβαθμίσει τον ρόλο των αυστραλών και σε αυτό το μέτωπο κάτι εντελώς άγνωστο σε πολλούς αυστραλούς.

Άλλα ας δούμε πρώτα ένα σύντομα χρονολόγιο του Μακεδονικού Μετώπου.

Νοέμβριος 1915: Αποβίβαση στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης των γαλλικών και βρετανικών μεραρχιών. Η ονομασία «Στρατά της Ανατολής» θα υποδηλώνει στο εξής το σύνολο των συμμαχικών στρατευμάτων στο Μακεδονικό Μέτωπο.

Μάρτιος 1916: Τα συμμαχικά στρατεύματα εξέρχονται από το «περιχαρακώμενό» στρατόπεδο της Θεσσαλονίκης και αναλαμβάνουν δράση στην ελληνική μεθόριο, ερχόμενα σε επαφή με τα εχθρικά στρατεύματα.

Αύγουστος 1916: Συγκρότηση στρατιωτικού επαναστατικού κινήματος από Έλληνες αξιωματικούς με την ονομασία «Επιτροπή Εθνικής Άμυνας». Την αρχηγία του κινήματος αναλαμβάνει ο υποστράτηγος Ζυμβρακάκης. Επιδίωξην συμμετοχής της Ελλάδας στον πόλεμο με το πλευρό της «Τριπλής Συμμαχίας». Αποδοχή της από τον στρατηγό Σαράγη.

Οκτώβριος 1916: Ο Ε. Βενιζέλος αποβιβάζεται στη Θεσσαλονίκη. Αναλαμβάνει την αρχηγία της Εθνικής Άμυνας και με τη συμμετοχή του ναυάρχου Κουντουριώτη και του στρατηγού Δαγκλή σχηματίζει επαναστατική κυβέρνηση.

Νοέμβριος 1916: Η προσωρινή κυ-

βέρνηση κηρύσσει τον πόλεμο κατά της Γερμανίας και της Βουλγαρίας.

Αύγουστος 1917: Μεγάλη πυρκαγιά εκδηλώνεται στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Η φωτιά καταστρέφει ολοκληρωτικά 9.500 σπίτια και 72.000 πυροπαθείς μένουν άστεγοι.

Φεβρουάριος 1918: Ο βασιλιάς Αλέξανδρος φθάνει στη Θεσσαλονίκη όπου επιθεωρεί τις ελληνικές στρατιωτικές δυνάμεις και εκφράζει τα συγχαρητήριά του για το υψηλό φρόνημα των ανδρών.

19 Μάιος 1918: Καθοριστική μάχη του Σκρα, με πρωταγωνιστική συμμετοχή των ελληνικών στρατευμάτων που προκαλούν τον θαυμασμό των συμμάχων.

Σεπτέμβριος 1918: Τελική επίθεση των συμμαχικών δυνάμεων για τη διάσπαση του Μακεδονικού Μετώπου. Στο σύνολο των 655.800 ανδρών, οι 129.500 είναι Έλληνες. Νίκες των συμμάχων.

Σεπτέμβριος 1918: Συνθηκολόγηση της Βουλγαρίας. Υπογραφή στη Θεσσαλονίκη του σχεδίου ανακωχής.

Οκτώβριος 1918: Η τουρκική αντιπροσωπία υπογράφει στο Μούδρο της Λίμνης την ανακωχή. Τα ελληνικά θωρηκτά «Αβέρωφ» και «Κιλκίς» εισπλέουν στο λιμάνι της Κωνσταντινούπολεως. Κρίτες χωροφύλακες εγκαθίστανται στο Φανάρι ως φρουρά του Πατριαρχείου.

Νοέμβριος 1918: Η Γερμανία υπογράφει την άνευ όρων υποταγή της στις αποφάσεις των συμμάχων.

Και ας δούμε πώς όλα αυτά τα είδαν οι αυστραλοί:

Τον Απρίλιο του 1917 ένα επείγον αίτημα από τον Γενικό Διευθυντή της βρετανικής Ιατρικής Υπηρεσίας ζήτησε τέσσερα σώματα της AANS που αποτελούνται από νοσολεύτριες, να αποσταλούν στη Θεσσαλονίκη για τις αυξημένες νοσοκομειακές ανάγκες. Τα γερμανικά υποβρύχια παρουσίαζαν μια

Αυσταλέζες νοσολεύτριες καλυμμένες για να προστατευθούν από τα κουνούπια και την ελονοσία.

Στο 600 στρατιωτικό νοσοκομείο στον Χορτιάτη.

διαρκή απειλή στη Μεσόγειο και κρίθηκε ασφαλέστερο να στείλει την Αυστραλία νοσολεύτριες μέσω της Αιγύπτου, παρά από την Αγγλία, καθώς το διαδρομή πήταν πιο επικίνδυνη. Κάθε μονάδα διέθετε μία οικοδέσποινα, δέκα AANS Αδελφές και ογδόντα νοσοκόμες. Οι μονάδες αυτές περιέχονται προσωπικό από όλες τις πολιτείες της Αυστραλίας. Ωστόσο, το πρώτο άγημα αποτελούνταν κυρίως από νοσολεύτριες από την Ζη Στρατιωτική περιοχή (Victoria) που πηγίται τη οικοδέσποινα Jessie McHardie. Ήταν άμεσα υπεύθυνη για τη φροντίδα αυτών των νοσολευτριών, καθώς και τη συνολική ευημερία και διοικητικό έλεγχο όλων των νοσολευτριών στη Θεσσαλονίκη. Το δεύτερο απόσπασμα πήταν κυρίως από την δεύτερη Στρατιωτική περιοχή (Νέα Νότια Ουαλία), με επικεφαλής την οικοδέσποινα Beryl Campbell. Το τρίτο απόσπασμα πήταν ένα σύνθετο από τις υπόλοιπες πολιτείες και οδηγήθηκε από την οικοδέσποινα Ethelda Runnalls Uren από την 4η Στρατιωτική περιοχή (Νότια Αυστραλία). Μετά την επιτυχή έκβαση της εκστρατείας στην Αίγυπτο οι νοσοκόμες είχαν αποσταλεί στη Θεσσαλονίκη και αποβιβάστηκαν τον Αύγουστο του 1917.

Μιά άλλη φωτογραφία του στρατιωτικού νοσοκομείου στον Χορτιάτη.

Μέσα από τις γραπτές αναφορές των νοκοκόμων μπορούμε να σκιαγραφήσουμε και την κατάσταση που επικρατούσε σε αυτό το μέτωπο του πολέμου. Σύμφωνα με αυτές «Χάρη στο αυξημένο ενδιαφέρον αλλά και τις εμπειρίες του Αυστραλιανού Στρατού Νοσολευτικής Υπηρεσίας (AANS) κατά τη διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, βοήθησε αρκετά στην επούλωση των τραυματιών στη Θεσσαλονίκη, οι οποίες έπρεπε να αντιμετωπίσουν ακραίες δυσκολίες με αξιοσημείωτο θάρρος και επαγγελματισμό. Αυτές οι δυσκολίες είναι τελικά που θα σηματοδοτήσουν αυτό το θέατρο του πολέμου ως ένα από τα πιο δύσκολα για την Αυστραλιανή Στρατιωτική Νοσολευτική Υπηρεσία.

Παρά το γεγονός ότι δεν υπήρχαν Αυστραλοί στρατιώτες που πολεμούσαν στο μέτωπο αυτό, οι νοσοκόμες της Αυστραλίας είχαν σταλεί για την ανα-

κούφιον των βρετανικών, γαλλικών και των Καναδικών δυνάμεων. Επίσης παρείχαν και νοσολευτική φροντίδα στους Βούλγαρους αιχμάλωτους πολέμου. Όμως οι Αυστραλέζες νοσοκόμες πήταν παρούσες σε ένα σκονικό πολέμου, στο οποίο δεν μπορούσαν να περιθάλψουν Αυστραλούς στρατιώτες, που τόσο πολύ επιθυμούσαν. Αυτή πήταν και η μεγάλη τους απογοήτευση. Όπως αναφέρουν και οι ίδιες η νοσηλεία και η υπηρέτηση της αυστραλιανού στρατού πήταν και το οπαντικό κίνητρο για τις υπερπόντιες υπηρεσίες τους. Παρά τους δριμείς χειμώνες, υπήρχε μικρή ανάπτυξη κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, καθώς η ζέστη τα καλοκαίρια πήταν τόσο έντονη όσο το κρύο του χειμώνα. Όπως και στην Ινδία, χορηγήθηκε η άδεια για τις νοσοκόμες να φορούν άσπρες στολές. Οι υψηλές θερμοκρασίες συνέβαλαν επίσης στην ελονοσία, που κυριάρχησε στους δύσκολους καλοκαιρινούς μήνες. Οι πολλές χαράδρες και ρέματα της περιοχής πήταν ιδανικό μέρος για την εξάπλωση της καλοκαίριας με μαρτυρίες «οι περισσότερες από τις νοσοκόμες είχαν επηρεαστεί από αυτό». Τον Αύγουστο του 1918, 45 νοσοκόμες είχαν σταλεί πίσω στην Αυστραλία από τη Θεσσαλονίκη ενώ άλλες 14 περίμεναν να γυρίσουν, ως επί το πλείστον για λόγους υγείας.

Για να κατανοήσουμε τις στερήσεις και τις προκλήσεις που αντιμετώπισαν στην Θεσσαλονίκη μπορούμε να τα δούμε από τα έγγραφα αλλά και τις φωτογραφίες που προύνται σε διάφορα αρχεία. Οικοδέσποινα McHardie περιέγραψε τις δυσκολίες για απόκτηση τροφίμων και πώς οι αδελφές έπαιρναν ακριβώς τις ίδιες μερίδες όπως οι στρατιώτες. Κατά τη διάρκεια αυτής της εκστρατείας οι νοσολεύτριες αγωνίστηκαν κάτω από αντίξοες συνθήκες για να εξασφαλίσουν όχι μόνο την ευημερία των ασθενών τους, αλλά και τη δική τους, καθώς και αυτές υπέφεραν από τις στερήσεις και τις κακουχίες. Όμως αυτό απέδειξε και αναβάθμισε το οθένος τους και συνέβαλαν στην κληρονομία των επόμενων γενεών, της Αυστραλιανής Στρατιωτικής Νοσολευτικής για την οποία οι Αυστραλοί πρέπει να είναι υπερήφανοι.